

Ο Μέντωρ

Γ. Α. Α.

Ο θρίαμβος της φιλομαθείας ή οι χωρικοί μαθηταί

Ο Μέντωρ, Σύμφορη

1. τμ. Β', τχ. 13 (Σεπτέμβριος 1870), σ. 29-34
2. τμ. Β', τχ. 14 (Οκτώβριος 1870), σ. 49-52

τύχην σ' ἀπαντῶ ἐνταῦθα μόνον, ὅπου δύναμαι ἀφόβως νὰ σοὶ κοινολογήσω τὰ ἐν τῇ διανοίᾳ μου.

ΠΑΤ. Εἶμαι ἔτοιμος, φίλτατέ μοι, ν' ἀκούσω τί εἶνε ἐκεῖνο τὸ ὅποιον τοσοῦτον χρόνον διανοεῖσαι, καθὼς λέγεις, καὶ τὸ ὅποιον ἐπιθυμεῖς νὰ ἐμπιστευθῆς εἰς ἐμέ τὸν ἐπιστήθιον φίλον σου. Βεβαίως κατὰ καλὸν θὰ ἦνε καὶ διὰ τοῦτο εἰς ἐμέ ἐνέκρινες πρῶτον νὰ τὸ διακοινώσης. Ἐλευθέρως λοιπὸν καὶ ἄνευ τοῦ ἐλαχίστου δισταγμοῦ εἰπέ ὅτι ἐν τῷ νῶ ἔχεις καὶ θὰ μ' εὕρης πρόθυμον, προθυμότερον. Εἶτε χάριν τινὰ θέλεις νὰ σοὶ κάμω, εἶτε βιβλίον νὰ σοὶ δανείσω, εἶτε ὡς συμμαθητήν νὰ σὲ παραλάβω, λέγε καὶ θὰ μ' εὕρης εἰς ὅλα πρόθυμον. Μὲ γνωρίζεις, Φιλοχάρη, καὶ ἐξ ἄλλων περιστάσεων γνωρίζεις ὅτι μεγίστην μου χαρὰν καὶ εὐτυχίαν θεωρῶ τὸ νὰ κάμω σ,τι δύναμαι καλόν, μάλιστα εἰς τοὺς φίλους καὶ συμμαθητάς μου.

ΦΙΛ. Εὐτυχῶς, Πατροκλῆ, περὶ κανενὸς τοιούτου δὲν πρόκειται σήμερον· τούναντίον μάλιστα ἀπεφάσιστα κανενὸς τοιούτου τὴν ἀνάγκην νὰ μὴ λάβω εἰς τὸ εἶδος.

ΠΑΤ. Πῶς; τοσοῦτον λοιπὸν ὑπερφηρανεύθης, ὥστε ἀποποιεῖσαι πᾶσαν συνδρομὴν τῶν φίλων σου; Τό κατ' ἐμὲ ἂν καὶ ἡ φιλοτιμία μου εἶνε μεγάλη, περιέρχομαι ὅμως εἰς τὴν ἀνάγκην ἐνίοτε οὐχὶ μόνον τοῦ διδασκάλου καὶ τῶν ἀνωτέρων μου τὴν βοήθειαν νὰ ἐπικαλεσθῶ, ἀλλὰ καὶ τῶν συμμαθητῶν μου καὶ σοῦ τοῦ ἴδιου τὴν συνδρομὴν νὰ ζητήσω, ὅταν π. χ. καταλαμβάνω ὅτι θὰ μὲ φοιτήσῃς εἰς τὸ μάθημα καλλίτερον.

ΦΙΛ. Ὅχι, φίλε, ὄχι· οὔτε ὑπερήφανος ἐγεννα, οὔτε περιφλαυτός τὸσον εἶμαι, ὥστε νὰ φαναζώμαι ὅτι δὲν ἔχω τὴν ἀνάγκην κανενός. Πρόκειται περὶ ἄλλου σπουδαιότερου πρόκειται νὰ μὴ λάβω πλέον τὴν ἀνάγκην βιβλίων καὶ τῶν τούτων.

ΠΑΤ. Παράδοξον! μήπως εὖρες κανένα θησαυρόν, καὶ πρότιθεσαι νὰ συγκροτήσης πλουσίαν βιβλιοθήκην; ἢ μήπως νομίζεις ὅτι ἐτελείωσας τὰ μαθήματα τοῦ σχολείου, καὶ ἤδη μελετᾷς νὰ μεταθῆς εἰς τὰ γυμνάσια τῆς Ἑλλάδος ἢ καὶ εἰς τὸ πανεπιστήμιον τῶν Ἀθηνῶν;

ΦΙΛ. Οὐδὲν τοιούτων μελετῶ οὐδὲ συλλογίζομαι.

ΠΑΤ. Τί λοιπὸν, τί; λέγε.

ΦΙΛ. Νὰ παύσω πλέον, φίλε, τὰ γράμματα, νὰ παραιτήσω καὶ βιβλία καὶ σχολεῖα καὶ ὅλας αὐτάς τὰς φλυαρίας.

ΠΑΤ. Νὰ παύσης τὰ γράμματα καὶ νὰ παραιτήσης τὰ σχολεῖα! Καὶ διατί; καὶ ἐπειτα νὰ κάμῃς τί;

ΦΙΛ. Τὸ διατί, καὶ τὸ τί νὰ κάμω οὐδ' ἐγὼ τὸ ἐσυλλογίσθη.

ΠΑΤ. Μήπως, φίλε μου, ὁ πατήρ σου ἀπήτησε τοῦτο; ἢ μήπως κανεὶς ἐγλήθῃς τῆς παιδείας καὶ τῶν γραμμάτων σοὶ ἐνέπνευσεν αὐτὴν τὴν ὀλεθρίαν ἰδέαν;

ΦΙΛ. Οὔτε τὸ ἐν, οὔτε τὸ ἄλλο· ὁ πατήρ μου μάλιστα μεθ' ὅλας τὰς δυσχερεῖς περιστάσεις αἴτινες τὸν περιτομίζουσαν, μεθ' ὅλην τὴν στενοχωρίαν του εἰς τὴν διατροφήν πολυμελοῦς οἰκογενείας, ἐπιμένει καὶ θέλει νὰ μάθω περισσότερα γράμματα, καὶ ὅσον δυνατόν νὰ τελειοποιηθῶ, ἐπειδὴ ἐκεῖνος, λέ-

1. Ο ΘΡΙΑΜΒΟΣ ΤΗΣ ΦΙΛΟΜΑΘΕΙΑΣ

ἡ ΟΙ ΧΩΡΙΚΟΙ ΜΑΘΗΤΑΙ.

Δράμα πρωτότυπον εἰς πράξεις τρεῖς καὶ εἰς πεζὸν λόγον.

Υ Π Ο Γ . Α . Α .

Π Ρ Ο Σ Ω Π Α .

ΦΙΛΟΧΑΡΗΣ, ΠΑΤΡΟΚΛΗΣ, ΕΥΘΥΦΡΩΝ, ΘΡΑΣΥΚΛΗΣ,
ΑΡΙΣΤΟΒΟΥΛΟΣ, ΚΛΕΙΝΙΑΣ, ΦΑΝΙΑΣ, ΚΛΕΟΧΑΡΗΣ,
ΔΕΔΕΛΦΟΙ ΕΥΔΑΜΙΔΑΙ, ΦΙΛΩΤΑΣ, ΑΘΗΝΟΔΩΡΟΣ.

(Ἀπαντες μαθηταί).

Ἡ σκηνὴ ὑποτίθεται ἐν τῇ μεγάλῃ αἰθούσῃ Ἑλληνικῆς σχολῆς.

ΠΡΑΞΙΣ Α'.

Σ κ η ν η π ρ ὶ τ η .

ΦΙΛΟΧΑΡΗΣ καὶ ΠΑΤΡΟΚΛΗΣ.

ΦΙΛ. Χαῖρε, φίλων ἄριστε.

ΠΑΤ. Ἀντίχαίρε, φίλτατε Φιλοχάρη.

ΦΙΛ. Πρὸ καιροῦ ἐπεθύμουν νὰ σ' εὕρω κατ' ἴδιαν διὰ νὰ σοὶ ἐκμυστηρεῦθῶ μίαν μου ἰδέαν, καὶ χαίρω πολὺ ὅτι κατὰ

γει, ξμεινεν ἀγράμματος, καὶ αἰσθάνεται βαρέως τὴν στέρησιν τῆς παιδείας. Ἄλλ' οὔτε ἄλλος τις μοὶ ἐνέβαλεν αὐτὴν τὴν ἰδέαν, ὡς ὑποπτεύεσαι. Τί τὰ θέλεις, ἀδελφέ, ἐγὼ μόνος μου ἕκαμα τὴν ἀπόφασιν. Διότι, νὰ σοὶ εἴπω τὴν ἀλήθειαν; ἐβαρύνθη πλεόν τὰ γράμματα, πρῶτ'. ἐπέτρα μετὰ τὰ βιβλία ὑπὸ τὴν μασχάλην ἐντρέπομαι νὰ ἀναδοκαταβαίνω εἰς τὸ σχολεῖον. Τί; μήπως θὰ γείνωμεν ἡμεῖς φιλόσοφοι ἢ ἀστρονόμοι; μήπως θὰ γείνωμεν Ὀμηροὶ καὶ Σωκράται; Τοῦτο τὸ βλέπω ἀδύνατον. Ἐλα λοιπόν, σκέψθητι καὶ σὺ καλῶς αὐτὸ τὸ ὅποιον σοὶ λέγω, καὶ ἀκολούθησόν με εἰς τὴν ἀπόφασιν. Τί εὐτυχία, Πατροκλή, νὰ ζῶμεν ἀνεξάρτητοι, νὰ διασκηδάζωμεν, νὰ παίζωμεν, νὰ κοιμώμεθα ὅσον θέλομεν, καὶ ἐν γένει νὰ μὴ ἔχωμεν κανένα ζήτησάστιν εἰς τὰς πράξεις μας. Μὴ διατάξῃς διόλου, ἐνόηθη μετ' ἐμοῦ, εἰς προσπαθήσωμεν μάλιστα νὰ παρασῶμεν καὶ ἄλλους ἐκ τῶν συμμαθητῶν μας, καὶ τότε δὲν θὰ ἐντραπώμεθα τοὺς γονεῖς μας, οὔτε ἄλλον τινά; ὁ ἕνας θὰ εὐρίσκη ἀφορμὴν τὸν ἄλλον καὶ ὅλοι θὰ δικαιολογῶμεν τὴν παραίτησίν μας μετὰ τὴν παραίτησιν τῶν ἄλλων. Ἐλα μὴ συλλογίζεσαι, ἀποκρίνου.

ΠΑΤ. Ἄ! φίλτατε Φιλονόρη, ἂν δὲν εἴ ἐγνώριζα πρὸ πολλοῦ, ἂν δὲν σε εἶχα φίλον, ἤθελα αὐτὴν τὴν ὥραν σοὶ εἶπεῖ τὸ πρῶτον καὶ ὑστάτον Χαίρε· ἤθελα εὐθὺς διακόψει πᾶσαν μετὰ σοῦ σχέσιν εἰς τὸ ἔξῃ. Ἀλλόκοτος, σατανικὴ ἡ ἰδέα σου αὕτη! Ἐπ' ἀλήθειαν μόνος ὁ μισόκαλος διάβολος ἠμῶρες νὰ σοὶ ἐμπνεύσῃ τοιαύτας ἀποτροπαίας ἰδέας. Ἀποῶ πῶς ἄλλως νὰ ἐξηγήσω τὸ πρᾶγμα ἢ ὑποθέτων ὅτι παρεφρόνησας, ἢ ὅτι κατελήφθης ἀπὸ τὸ πονηρὸν δαιμόνιον τῆς μισοματίας καὶ ἀφιλοτιμίας. Ἐγὼ, φίλε, ἐπερίμενα ἄλλα ἀπὸ σε· ἐπερίμενα νὰ μοὶ εἴπῃς τί θὰ κάμωμεν, ὅταν μετὰ διαίτην τελειώσωμεν τὴν σειρὰν τῶν μαθημάτων τοῦ ἡμετέρου σχολείου, ποῦ θὰ τρέξωμεν διὰ νὰ τελειοποιήσωμεν, μὲ ποῖα μέσα θὰ κατορθώσωμεν νὰ μάθωμεν ἐπιστήμην τινά, ἢ μίαν τῶν ὠραίων τεχνῶν. Ταῦτα ἂν μ' ἐλεγες, ἤθελα σ' ἐπαινέσει καὶ ζηλεύσει διὰ τὴν πρωτοουλιαν σου. Ἄλλὰ τώρα; . . . Πλὴν ἰδοὺ βλέπω ἐρχόμενον τὸν ἡμέτερον Θρασυκλέα; ἄς ζητήσωμεν καὶ αὐτοῦ τὴν γνώμην.

ΦΙΑ. Ναί, ἄς τὴν ζητήσωμεν, διότι καὶ εἶχα κατὰ νοῦν νὰ τῷ ἐξηγήθω τὸν σκοπὸν μου· ἐλπίζω δὲ ὅτι ὅα τὸν εὖρα συμφωνότερον, καθ' ὅσον μάλιστα ὁ πατήρ του εἶνε ἐνδοξός.

Σ κ η ν ἡ δ ε υ τ ε ρ α.

Οἱ ἄνωτες καὶ ὁ ΘΡΑΣΥΚΛΗΣ

ΠΑΤ. Ἀδελφὲ Θρασυκλή, σπεῦσον, δράμε, φίλε, εἰς βοήθειάν μου· ὁ Φιλοχάρης μας οὕτως μ' ἔστενοχώρησε σήμερον, μ' ἐπικεῖ, κοντεύει νὰ μὲ κάμῃ νὰ χάσω τὰ λογικά μου.

ΦΡ. Τί πράχει, φίλοι μου; πόθεν ἡ τοσαυτὴ ζωηρότης εἰς τὰς συδιαλέξεις σας; περὶ τίνος ζητήματος φιλονεικεῖτε;

ΠΑΤ. Ἀδελφὲ Θρασυκλή, ἄφες πρῶτον νὰ σοὶ κάμω τινὰς ἐρωτήσεις καὶ εἵπειτα ἐξηγήσῃμαι. Εἶπάς μοι, παρακαλῶ, τὸ φῶς προτιμᾷς ἢ τὸ σκότος;

ΦΡ. Παράδοξος ἐρώτησις! καὶ ἔχει ἀμφιβολίαν; τὸ φῶς.

ΠΑΤ. Τὴν ἡμέραν ἢ τὴν νύκτα;

ΦΡ. Τὴν ἡμέραν.

ΠΑΤ. Τὴν ζῶην ἢ τὸν θάνατον;

ΦΡ. Τὴν ζῶην.

ΠΑΤ. Ἀκούεις ἐσὺ; (στρέφεται πρὸς τὸν Φιλοχάρην) καὶ ὁ μὴ ὡς ὁ φίλος μας; οὕτως προτιμᾷ ὅλα τὰ ἐναντία τούτων.

ΦΡ. Δὲν τὸ πιστεύω, ἐκτὸς ἂν τὸν ὑποθέσῃ τις τρελλόν.

ΠΑΤ. Ναί, ὡς τοιούτον καὶ ἐγὼ τὸν ὑπέθεσα.

ΦΙΑ. Ἄλλὰ ποῖος, φίλε Πατροκλείς, σ' ἐμάθεν αὐτὰ τὰ σοφίσματα; Εἶπα ἐγὼ οὐκ προτιμῶ τὸ σκότος καὶ τὴν νύκτα παρὰ τὸ φῶς καὶ τὴν ἡμέραν; Ἄφες καὶ ἐμὲ νὰ κάμω ἄλλας τρεῖς ἐρωτήσεις πρὸς τὸν Θρασυκλέα, καὶ εἵπειτα ἄς κρίνῃ καὶ ἄς ἀποφασίσῃ.

ΠΑΤ. Ἐχεις πᾶσαν ἐλευθερίαν, ἐρώτα.

ΦΙΑ. Σ' ἐρωτῶ λοιπόν, κύριε Θρασυκλή, καὶ ἀποκρίθητέ μοι κατὰ συνείδησιν. Τὴν ἐλευθερίαν προτιμᾷς ἢ τὴν δουλείαν;

ΦΡ. Ὡ! ὦ! τὴν ἐλευθερίαν. Ποῖτ' ὁ Ἕλληνας δὲν ἐπροτίμησε τῆς ἐλευθερίας τὴν ἄτιμον καὶ αἰσχρὰν δουλείαν.

ΦΙΑ. Εἰς τὴν φυλακὴν θέλει; νὰ περνᾷς τὰς ὥρας τῆς ζωῆς σου ἢ εἰς τὸν ἀνοικτὸν τόπον;

ΦΡ. Βεβαίως εἰς τὸν ἀνοικτὸν καὶ ἐλευθερον ἀέρα.

ΦΙΑ. Τὸ ἀνεξέταστον τῶν πράξεόν σου προκρίνεις, ἢ τὴν αἰώνιον ἐπίκρισιν καὶ τοὺς καθημερινὸς ἐλέγχους;

ΦΡ. Τὸ πρῶτον.

ΠΑΤ. Πρόσχε, Θρασυκλή μου, σ' ἐπαγίλευσε μετὰ τὰς ἀορίστους ἐρωτήσεις του.

ΦΡ. Καθὼς καὶ σὺ πρότερον μετὰ τὰς ἰδικὰς σου.

ΠΑΤ. Ἄλλ' ἐγὼ δύνωμαι νὰ ἀναλύσω καὶ τὰς ἰδικὰς μου καὶ τὰς ἰδικὰς σου· δύναμαι καὶ τὰς μὲν καὶ τὰς δὲ νὰ γενικεύσω ἢ νὰ μερικεύσω εἰς τὴν ἐφαρμογὴν, καὶ τότε, ἀφουφωτισθῶν ἄς ἀποφανθῇ ὡς δικαιοτάτος ἀπόλυτος ὁ συμμαθητῆς μας ὁπότερος ἡμῶν ἔχει ὑπὲρ ἑαυτοῦ συνηγοροῦσαν τὴν ἀλήθειαν.

ΦΡ. Ἄλλὰ, κύριε, σεῖς μὲ ἐφέρατε εἰς ἀμηχανίαν, μὲ ἐρρίψατε μεταξὺ Σκύλλης καὶ Χαρύβιδος, καὶ ἀγνοῶ μετὰ τίνος εἰς ἡμῶν νὰ συνταχθῶ. Καὶ τὸ φῶς σου, φίλε Πατροκλή, προτιμῶ, καὶ τὴν ἐλευθερίαν σου, Φιλοχάρη· καὶ τὸ ἰδικόν σου σκότος ἀποστρέφομαι καὶ τὴν ἰδικὴν σου δουλείαν. Ἐξηγήθητέ μοι λοιπὸν σαφῶς καὶ ὄχι ἀλλήλοσικῶς. διὰ νὰ γνωρίζω καὶ ἐγὼ πῶς ν' ἀπαντήσω.

ΠΑΤ. Δὸς λοιπὸν προσοχὴν καὶ θὰ ἐνοήσῃς καλῶς καὶ τῶν ἰδικῶν μου ἐρωτήσεων τὴν ἔνοιαν, καὶ τῶν σοφισμάτων τούτου τὴν ἀπατηλὴν σημασίαν. Ὁ κύριος οὗτος, φίλε, ἀπεράσισε νὰ ρίψῃ σύζυλα κατὰ καὶ γράμματα καὶ βιβλία· ἀπεράσισε νὰ παραιτηθῇ τοῦ σχολείου, καὶ νὰ κάμῃ τί; οὔτε αὐτὸς ὁ ἴδιος γνωρίζει. Μετὰ ἄλλας λέξεις ἀπεράσισε νὰ μείνῃ ἡμιμαθὴς, ἢ ὀρθότερον εἰπεῖν, παντάπασι ἀμαθὴς, διότι ἡ ἡμιμάθεια εἶνε χειρότερα τῆς ἀμαθείας. Ἐγὼ λοιπὸν δίκαιον νὰ λέγω ὅτι ὁ κύριος οὗτος ἐπροτίμησε τὸ σκότος παρὰ τὸ φῶς καὶ τὴν νύκτα παρὰ τὴν ἡμέραν; ἢ τί μεγαλείτερον σκότος παρὰ τὸ σκότος τοῦ νοῦς; ἢ τί χειρότερα νύξ παρὰ τὴν ἀγνοίαν τῶν πραγμάτων τοῦ κόσμου; Ὡ! ἀνεξήγητον, ἀκτάληκτον, νέος εἰς τοι-

Σ κ η ν ἡ τ ρ ῖ τ η.

ΕΥΘΥΦΡΩΝ καὶ οἱ ἀνωτέροι.

ΕΥΘ. Ἀδελφὲ Θρασυκλή, τί ἔχεις; μὲ ποῖον μαλλόνεις; Σὰς βλέπω παρατεταγμένους εἰς πόλεμον, ἀλλὰ πόλεμον ἄνισον· δύο ἐναντίον ἐνός.

ΘΡΑΣ. Μὴ πλησιζέις ἐκείνον· ἐλθέ μετ' ἡμῶν, λάβε τὸ μέρος μας.

ΕΥΘ. Ὅχι, θὰ λάβω τὸ μέρος τοῦ ἀσθενέστερου· καὶ ὁ ἠθικός καὶ ὁ φυσικός νόμος διατάσσει νὰ βοηθῶμεν τὸν ἀσθενέστερον. Οὕτω τοῦλάχιστον θὰ γείνωμεν ἰσόπολοι, καὶ ἂν μὰς νικήσῃτε τοὺς δύο, ἡ νίκη σας θὰ ἦνε ἐνδοξότερα, παρὰ ἐὰν ἐνίκητε ὅσο τὸν ἕνα.

ΦΙΑ. Ναί, Εὐθύφρων, ἔσο μετ' ἐμοῦ· διότι οἱ δύο οὗτοι μοῦ ἔκοβον καὶ τὴν φωνὴν καὶ τὴν προῆν.

ΠΑΤ. Ὅχι, ὄχι, οὐδὲ νὰ τὸν πλησιάζῃς; πάσχει ἀπὸ κοληρικῆν νόσον.

ΦΡ. Πάσχει ἀπὸ χολέραν;

ΦΙΑ. Ψεῦδονται, μὲ συκοφαντοῦσι.

ΦΡ. Ναί, ἀπὸ χολέραν ἠθικήν, τῆς ὁποίας τὸ μύλωμα ἐὰν μεταδοθῇ, ψῆχον καὶ σχολεῖα καὶ διδάσκαλοι καὶ μαθηταί.

ΕΥΘ. Ἄλλὰ πρὸς τῆς ἐρᾶς ἡμῶν φίλια, φωτίσατέ με, εἵπατέ μοι περὶ τίνος πρόκειται, περὶ τίνος φιλονεικεῖτε τὸσον πειραματωδῶς;

ΦΙΑ. Τίποτε σχεδόν, περὶ ὄνου σικιάς. Ἰδοὺ, Εὐθύφρων· εἶπα τάχα μήπως εἶνε καλὸν νὰ παύσωμεν πλεόν τὰ μαθηματά καὶ νὰ ἀρχίσωμεν ὁ καθὲς μας εἰς ἔργον, διότι ἡ παιδεία καὶ πόνου πολλοῦ καὶ χρόνου μακροῦ καὶ δαπάνης οὐ μικρᾶς καὶ τύχης δεῖται λαμπρᾶς, καθὼς λέγει ὁρθῶς ὁ Λουκιανός.

ΦΡ. Ὅχι, κύριε, αὐτὰ δὲν τὰ λέγει ὁ Λουκιανός, ἀλλὰ ὁ καθὼς ἐσὺ στενοκέφαλος πατήρ τοῦ Λουκιανοῦ καὶ οἱ ὁμόφρονές του. Διότι ἂν ἐφρόνεε οὕτως ὁ Λουκιανός, δὲν ἤθελε κτυπήσει κάτω τὰ σφύρα καὶ τὴν σκυτάλην τοῦ πετροκόπου θείου του, καὶ δὲν ἤθελεν ἀποσιωπῆ ὅλους εἰς τὴν φιλοσοφίαν καὶ γείνει ὁ μέγας καὶ περιόδοος Λουκιανός.

ΠΑΤ. Καὶ εἵπειτα αὐτὰ εἶπες, πανούργε; Καὶ δὲν μοὶ ἔλεγες ὅτι ἐβαρύνθη πλεόν περιφίρων τὰ βιβλία ὑπὸ τὴν μασχάλην, ὅτι ἀηδίασας τὴν φυλακὴν τοῦ σχολείου καὶ ὅτι ἐξήλευσας τὴν τύχην τῶν σοκακοπαίδων τοῦ χωρίου;

ΦΡ. Καὶ δὲν εἶπες εἰς ἐμὲ, δύστηνε, ὅτι οἱ πτωχοὶ δὲν πρέπει νὰ σπουδάζωσι, διότι δὲν ἔχουσι καιρὸν καὶ μέσα; Ἀκούεις ἐκεῖ, Εὐθύφρων; μέσα δὲν ἔχουσι; καὶ τί μέσα ἀπαιτοῦνται, διὰ νὰ γείνη τις χρηστός πολίτης, εὐσεβὴς Χριστιανὸς καὶ τίμιος ἄνθρωπος; Τί μέσα ἀπαιτοῦνται, διὰ νὰ γείνη τις ἰκανὸς καὶ ἑαυτὸν νὰ ὤφελῃ καὶ τὴν πατρίδα του νὰ τιμήσῃ; Μὴ δὲν ἔχομεν Δημηγορησίαν καὶ Ἐφορίαν φιλόμοισον καὶ φιλόκαλον; Μὴ δὲν ἔχομεν γενεὺς φιλοστόργους καὶ διψώντας τὴν προκοπὴν τῶν τέκνων τῶν; Μὴ δὲν ἔχομεν διδασκάλους ἰκανοὺς καὶ ἐπιμελεστάτους; Ἐπειτα, κύρ Φιλοχάρη, ποῖα μέσα εἶχον τσοι-

μαθητῶν ἡμῶν δὲν τὸν μαρτυροῦσι κακῆς φύσεως ἢ διαθέσεως παιῖδα. Καὶ ἐξ ἡμῶν αὐτῶν τινὲς τὸν ὁμολόγησαν ὡς ὄντα ἄλλοτε ἐπιμελέστερον καὶ φιλομαθέστερον. Προσέξατε λοιπὸν, ὡ ἄνδρες δικασταί, μὴ ἐπιβάλλοντες τὴν αὐστηρὰν ποινὴν τοῦ Θρασυκλέους, πρᾶξτε ἐργὸν ἀδίκου καὶ παράνομου. Ὁ ἱατρός δὲν βάλλει ἀμέσως τὴν μάχαιραν εἰς τὸ πληγῶθεν μέλος, ἐὰν πρῶτον δὲν μεταχειρισθῆ ὅλα τὰ θεραπευτικὰ μέσα, καὶ ἐὰν δὲν πεισθῆ περὶ τῆς γαγγραινώδους καταστάσεως τοῦ πάσχοντος μέλους. Καὶ τοὺς χολεριώδεις οὐδέποτε ὀδηγοῦσιν ἀμέσως εἰς τὸν τάφον ἀπὸ φόβου μὴ μεταδώσῃσι τὸ μύλωμα, ἀλλὰ τοὺς θέτουσι πρῶτον ὑπὸ θεραπείαν καὶ κάθαρσιν, καὶ ἂν ὅχι ὅλοι, οἱ περισσότεροι τοῦλάχιστον σώζονται. Αὐτὴν λοιπὸν τὴν μέθοδον, αὐτὴν τὴν καθαρτικὴν καὶ σωφρονιστικὴν ποινὴν προτείνω καὶ ἐγὼ νὰ ἐφαρμόσῃτε εἰς τὸν πλημμελέσαντα. Ἄς μὴ τοῦ ἀφαιρέσῃ ἐξ ὀλοκλήρου ἢ φιλοτιμία, ἄς μὴ τοῦ κλεισθῆ πάσα ὁδὸς ἐπανορθώσεως καὶ σωτηρίας. Σπινθηρὲς φιλοτιμία; ὑπάρχουσι ἀκόρη ἐν τῇ καρδίᾳ του ἄς δοκιμάσωμεν νὰ τοὺς ὑπεκαύσωμεν εἰς φλόγα λαμπράν. Ποῖα λοιπὸν τὰ πρόσφορα φάρμακα, ποῖα τὰ κατάλληλα μέσα εἰς ἐπιτυχίαν τοῦ σκοποῦ τούτου; Πρῶτον προτείνω νὰ ψηφισθῆ ὅπως μηδεὶς τῶν συμμαθητῶν συνάπτει ὀμίλιαν μετ' αὐτοῦ καὶ ἐντὸς καὶ ἐκτὸς τοῦ σχολείου, καὶ εἰς τὰς μελέτας καὶ εἰς τὰς παιδιὰς, ἄχρις ὅτου ὁ ἴδιος συναισθῆ τὴν πλάνην του καὶ δημοσίως ἐξαιτήσῃται συγγνώμην καὶ τὴν ἐκ νέου παραδοχὴν αὐτοῦ εἰς τὴν χορείαν τῶν μαθητῶν. Δεύτερον νὰ ἀναγραφῆ τὸ ψήφισμα ἐπὶ στήλης. καὶ ἡ στήλη αὕτη νὰ στηθῆ ἐν τῷ μέσῳ τῆς σχολῆς, ὅπως καθ' ἑκάστην ὁρῶμενον, εἰς αὐτὸν μὲν διεγείρῃ τοὺς ἐλέγχους τῆς συνειδήσεως καὶ τὴν ὀπαδὸν τοῦτων μετάνοιαν, προφυλάττῃ δὲ καὶ τοὺς ἄλλους ἀπὸ τῆς μιμήσεως. Ταῦτα μὲν, ὡ δικασταί, τὰ κατ' ἐμὲ τελεσφόρα καὶ ἔμφρονα κατὰ τοῦ Φιλοχάρους ληπτέα μέτρα. Εὐχομαι δὲ παρ' ὑμῶν νὰ ἐκινήσῃ ὅ, τι μάλιστα συμφέρει εἰς τὴν παροῦσαν περίστασιν καὶ ἐν γένει εἰς τὴν πρόδον τοῦ σχολείου.»

ΠΑΤΡ. Θέτω ἡδὴ εἰς ἐπιψήφισιν τὴν γνώμην πρῶτον τοῦ κατηγοροῦ. Ὅστις ἐγκρίνει τὴν γνώμην τοῦ Θρασυκλέους ἀνατεινάτω τὴν χεῖρα

(Ἵψώνει μόνος ὁ μικρὸς Εὐδαμίδης).

Ἦδη τὴν τοῦ συνηγόρου. Ὅστις ἐγκρίνει τὴν γνώμην τοῦ Εὐθύφρονος, ἀνατεινάτω τὴν χεῖρα. (Ἵψώνουσιν ἅπαντες οἱ ἄλλοι). Λοιπὸν ἡ πλειοψηφία εἶνε ὑπὲρ τῆς γνώμης τοῦ συνηγόρου. Σὺ, Εὐδαμίδη, ἐκέλευσον τὰ χρέη τοῦ Γραμματέως, καὶ συντάξας τὸ ψήφισμα φρόντισον διὰ τὰ περαιτέρω.

Α'. ΕΥΔ. Προθύμως θέλω ἐκτελέσει τὸ καθῆκον τοῦτο. (Κάθηται ἔμπροσθεν τραπέζης καὶ γράφει τὸ ψήφισμα).

ΠΑΤΡ. Ἦδη, κύριοι, ὅτε ἐξεπληρώσατε τὸ ἱερὸν χρέος τῶν δικαστῶν, συγχωρήσατέ μοι νὰ σᾶς συγχάρῶ διὰ τὴν ἐπιείκειαν καὶ συγκρατάθειαν, ἣν ὀδεῖξατε εἰς τὴν ἀπόφασιν. Παρατηρήθη ὅτι ἡ μετριότης ἐπέφερε πολλὰς τὰ πλέον εὐάρεστα ἀποτελέσματα παρὰ τὴν μεγάλην αὐστηρότητα καὶ ἄ-

καμπτον δικαιοσύνην. Εὐχομαι δὲ καὶ καθ' ὅλον ἡμῶν τὸν βίον αὐτὴν τὴν μετριότητα διαγωγὴν νὰ τηρήσωμεν ἅπαντες.

ΘΡΑΣ. Ἄλλ' ὅμως πρέπει τοῦλάχιστον νὰ μὴ παρεκκλίνομεν οὐδὲ κεραῖαν ἀπὸ τὴν γενομένην ἀπόφασιν, καὶ κανεὶς ἐξ ἡμῶν νὰ μὴ συνάψῃ μετ' αὐτοῦ σχέσιν ἐπὶ μηδεμίᾳ προφάσει. Καὶ ἂν τυχὸν ἔλθῃ τώρα, διὰ τῆς ἄρκρας ἡμῶν σωπῆς πρὸς τὰς ἐρωτήσεις του πρέπει νὰ τῷ ὀδώσωμεν νὰ ἐνοήσῃ τὴν καταδικαν του.

Α'. ΕΥΔ. Τὸ ψήφισμα εἶνε ἑτοιμον.

ΠΑΤΡ. Ἀνάγνωθι αὐτό, Γραμματεῦ.

Α'. ΕΥΔ. (ἀναγινώσκει). «Ἐπὶ ἄρχοντος Μητροδώρου, προεδρεύοντος Πατροκλέους, μηνὸς Γαμηλιῶνος ἔτη καὶ νέα, Εὐθύφρων Εὐνόμου εἶπεν Ἐπειδὴ Φιλοχάρης ὁ Λυσανίου, τρίτον ἡδὴ ἔτος εἰς τὴν σχολῆν φοιτῶν, ἐν νῷ τίθεται ἀτελετὴ τὴν ἑαυτοῦ παιδευσιν καταλείπειν, ἀκότων τῶν γονέων, τοὺς τε καθεστῶτας τῆς σχολῆς νόμους παραβαίνων καὶ τὰς τοῦ διδασκάλου παραινέσεις ἐν ὀδυνῇ λόγῳ τιθέμενος, οὐ μὴν ἄλλὰ καὶ πολλοὺς τῶν σπουδαστῶν ἀποπειραθεὶς ἀποβουκολῆσαι καὶ παρατρέψαι τῆς τελείας μαθήσεως· δεδύχθαι τῇ Βουλῇ καὶ τῷ συλλόγῳ τῶν μαθητῶν, δικασάντων ἐρήμην αὐτόν, μηδένα τούτων μηδέποτε ἐπὶ μηδεμίᾳ αἰτίᾳ εἰς λόγους ἵεναι αὐτῷ μηδὲ συνομιλεῖν παντάπασιν, ἄχρις ἂν μεταγνοὺς δημοσίᾳ τὴν συγγνώμην ἐξαιτήσῃται ἐπὶ τῷ ἑαυτοῦ πλημμελήματι· ἀναγράψασθαι δὲ καὶ τὸ ψήφισμα τοῦτο ἐπὶ στήλης, καὶ ταύτην στήλην ἐν τῷ τῆς σχολῆς περιβόλῳ, ἵνα νύκτωρ καὶ καθ' ἡμέραν ὁρῶμενον, τοῦτον μὲν εἰς ταχεῖαν προτρέψῃται μεταμέλειαν, πάντας δὲ τοὺς ἄλλους σωφρονεστέρους καὶ ἐπιμελεστέρους ἀποδείξῃ περὶ τῶν βίων καὶ τὰ μαθήματα.»

ΠΑΤΡ. Ἀναστήλωσον ἡδὴ αὐτό. (Ὁ Εὐδαμίδης ἀναρτᾷ αὐτὸ ἐπὶ στήλης, ἣν θέτει ἐν περιόπτῳ τόπῳ τῆς σχολῆς· ὁ Πατροκλῆς ἐξακολουθεῖ). Τὸ ὕψος, φίλοι, τοῦ ψηφίσματος μᾶς ἀναμνησθεὶς τοὺς ὠραίους καὶ ἐνόδους χρόνους τῶν ἡμετέρων προγόνων. Βύθιος στεναγμὸς ἐξέρχεται ἀπὸ τοῦ στήθους μου, ὅταν ἀναλογισθῶ τι ἡμέτερά ποτε, καὶ τι ἐμῆμα σήμερον.

ΘΡΑΣ. Ἴδου εἰσέρχεται ὁ κατάδικος· σᾶς ὑπομνησάτω, κύριοι, τὸν ὄρκον σας, τὴν ψήφον σας. Ἀκούετε!

Σ κ η ν ἡ Π έ μ π τ η .

ΦΙΛΟΧΑΡΗΣ καὶ οἱ ἀνωτέρω.

ΦΙΛ. (εἰσέρχεται μὲ ἐν βιβλίον ἀνά χειρας καὶ χαιρετᾷ). Χαίρετε, κύριοι.

ΠΑΤΡ. (ἐξακολουθεῖ). Ναι, ἀδελφοί! ἦτο ποτε καιρὸς ὅτε ἡ πατρίς ἡμῶν διέπρεπεν ἐπὶ παιδείᾳ καὶ πολιτισμῷ. . .

ΦΙΛΟΧ. Κύριοι, δὲν ἀντιχαίρετατε; σᾶς ἐχαίρησα μὲ ὄντι τὸ σέβας. (Ὁδεῖς ἀποκρίνεται).

ΠΑΤΡ. Διέλαμπε μεταξὺ τῶν ἐνομιζομένων καὶ πεφωτισμένων χωρῶν τῆς Ἑλλάδος. Καὶ τώρα; φεῦ σκότος ζοφερόν· τὴν καλύπτει, βαρβαρότης μογερά τὴν πέζει. . .

ΦΙΛΟΧ. Ἀλλόκοτος ἐξευγενισμὸς τῶν λογιστῶν! Καὶ σὺ, Εὐθύφρων, δὲν μὲ χαιρετᾷς.

ΕΥΘ. (δεικνύει τὴν στήλην καὶ σιωπᾷ).

ΦΙΛΟΧ. Καὶ σὺ, Φιλώτα, Φανία, Κλεοχάρη. (Ὅλοι δεικνύουσι τὴν στήλην).

ΦΙΛΟΧ. Νόστιμον τούτον! Παίζομεν παντομίμην, καὶ ὅμως μεταξὺ σας ὁμιλεῖτε, κύριοι! τί τρέχει; (Ἐξακολουθοῦσι δεικνύοντες πάντοτε).

ΦΙΛΟΧ. Τί μὲ δειχνετε, κύριοι, τὴν θύραν; νὰ ἐξεέλθω; Ἄλλὰ τίς ἔδωκεν εἰς ὑμᾶς τὸ δικαίωμα νὰ διώκῃτε τοὺς ἄλλους ἀπὸ τοῦ σχολείου; Καθὼς ἐσεῖς ἐρχεσθε, θὰ ἐρχομαι καὶ ἐγὼ.

ΘΡΑΣ. Φίλοι, εἰς τὸ ἔργον μας ὁ κώδων πλησιάζει νὰ κρούσῃ.

Β'. ΕΥΔ. Oui, messieurs, chacun doit faire son devoir. (καὶ ἀπέρχονται ὅλοι πρὸς μελέτην μὲ τὰ βιβλία ἀνά χειρας).

Σ κ η ν ἡ Έ κ τ η .

ΦΙΛΟΧΑΡΗΣ μόνος.

ΦΙΛΟΧ. Οἴμοι! κινήθησιν λοιπὸν ὁ Παρίας τῆς τάξεώς μου! καὶ μικροὶ καὶ μεγάλοι μὲ περιφρονοῦσιν. Ἄ! Φιλοχάρη, Φιλοχάρη, ἦλλε, φαίνεται, ἡ στιγμή καθ' ἣν χρωστέεις, ἂν ἔχῃς ἀνόμη ρανίδα φιλοτιμίας, νὰ κάμῃ μεγάλην τιμὴν ἀπόφασιν. Τίς εἶσαι σὺ, ἄθλιε, καὶ τίνας οὗτοι οἵτινες τοιμῶσι νὰ σὲ ἐμπαίζωσι καὶ νὰ σὲ μνηστρίζωσι; Ἀκούεις ἐκεῖ; Ὁ Φανία, ὁ Φιλώτας, ὁ μικρὸς Εὐδαμίδης καὶ τὰ τοιαῦτα παιδάρια νὰ σὲ περιφρονοῦσιν; Ἄ! ὄχι, ὄχι, δὲν πρέπει νὰ τὸ ἀνεχθῆς. Καταλαμθάτω, ἐκείνου τοῦ φουβεροῦ καὶ ἀμειλίχτου Θρασυκλέους εἶνε ὅλοι αὐταὶ αἱ σκευωραὶ καὶ μηχανοραφαίαι. Ἐκεῖνος ἐνήργησεν τὴν κατ' ἐμοῦ συνομοσίαν ταύτην. Ἐκεῖνος διήγειρεν ὅλους ἐναντίον μου. Ραδιοῦργε, κακότροπε, θὰ σὲ ἐκδικηθῶ! Πλὴν ὁ κώδων τοῦ μαθήματος κτυπᾷ· ἄς καθῆσω ἀκόμη καὶ σήμερον εἰς τὴν παράδοσιν τοῦ μαθήματος, καὶ ἄς μὴ μὲ ὀμιλῇ κανεὶς.

ΤΕΛΟΣ ΤΗΣ Β'. ΠΡΑΞΕΩΣ.

(Ἐν τῷ βάθει τῆς αἰθούσης ἀκούεται ἄδόμενον τὸ παρὰ πόδας ἄσματιον.

Ἄκουε τὸ φῶς τῆς παιδείας,

Ἄκουε τὴν χρηστὴν ἀγωγήν,

Ἐκεῖ πάθη, ἐκεῖ διχονομία,

Τὸ πῦρ φλέγει ἐν πάσῃ ὀρμῇ.

Ὁ ἀμάθεια, κόρη δουλείας,

Φύγε, φύγε! ἐκ τῆς γῆς μας εὐθὺς,

Φύγε πλέον ἐς ἐρήμους ἀγρίας.

Ἐκεῖ πήγαινε, ναι, νὰ ταφῆς.

Μᾶς κατήνησες ὅλους ὡς κτήνη,
Καὶ τὴν γνώσιν αὐτὴν τοῦ Θεοῦ
Μᾶς ἀφήρησες σὺ, ὡ δυστήνη,
Καὶ τὴν πρᾶξιν παντὸς ἀγαθοῦ.

Ἡ παιδεία τὰ ἦθη στολλίζει,
Καὶ τὰ πάθη πρᾶναι αὐτὰ·
Δι' αὐτῆς καὶ ὁ παῖς θησαυρίζει
Καὶ ἡ κόρη τιμὴν ἀποκτᾷ.

(ἀκολουθεῖ.)

2. Ο ΘΡΙΑΜΒΟΣ ΤΗΣ ΦΙΛΟΜΑΘΕΙΑΣ

(Συνέχεια ἐκ τῆς σελ. 37 καὶ τέλος).

ΠΡΑΞΙΣ ΤΡΙΤΗ.

Σ κ η ν ῆ π ρ ὠ τ η .

ΦΙΛΟΧΑΡΗΣ μόνος.

(Ἐισερχόμενος καὶ μὴ βλέπων κανένα τῶν μαθητῶν ρίπτει τὰ βιβλία ἐπὶ τοῦ βήθρου καὶ λέγει).

ΦΙΛ. Μόνος ἐγὼ ἐνταῦθα! Καὶ ὅμως τόσον πρῶτὸν δὲν εἶνε ἡ ὥρα εἶνε προχωρημένη. Ὡ! ἀναμφιβόλως ἐκ συνθήκης δὲν ἐπαρουσιάσθη ἀκόμη κανεὶς ἐκ τῶν συμμαθητῶν μου. Ὁ τάλας! ἐγὼ ἔρχομαι ἐδῶ διὰ νὰ εὐρω μικρὰν ἀνακούφισιν ἀπὸ τοῦ βήθρου, τὸ ὅποιον καταπέζει τὴν καρδίαν μου, ἀνακίνοω εἰς τινα τὰς νυκτερινὰς μου ἀνησυχίας, τὰ φοβερὰ ὄνειρα, καὶ εὐρίσκω τὴν ἔρημιαν. Ὡ! ἡ ἔρημία εἶνε φοβερώτερη τῆς ἄπνειας. Διὰ τί συνειδήσις νὰ μὲ τύπτῃ; τί ἐγκλημα ἔπραξα καὶ ἡ φαντασία μοὶ παριστᾷ ἐν τῷ μέσῳ βαθυτάτης νυκτὸς τὰς Ἐρινυὺς τοῦ ἄβου καταδικωσάσας με; Πῶς οἱ γονεῖς μου πενθοῦντες καὶ ὀδυρόμενοι παρουσιάζονται εἰς τοὺς ὀφθαλμούς μου; Τίνα πενθοῦσι; τίνα ὀδύρονται; διὰ τί σκυθρωποὶ καὶ μελανεύμενοι; ὦ Θεέ! τί κακούργημα ἔπραξα; ἢ τί κακὸν διενεόηθην; — Ἄλλὰ τί βλέπω ἐκεῖ ἐπὶ στήλης ἀνηρητημένον; εἶνε νέον πρόγραμμα μαθημάτων; ἢ ἀγγελία τις διδάσκαλου; Ἄς τὸ ἀναγνώσω (ἀναγινώσκει ν' Ψῆφισμα κτλ.) μετὰ τὴν ἀνάγνωσιν ἔξακολουθεῖ). Ἰδοὺ λοιπὸν ἀποκεκαλυμμένον τὸ μυστήριον ὄλον τῆς πρὸς ἐμὲ διαγωγῆς τῶν συμμαθητῶν μου. Ἐντὸς μου σκόληξ ἀνοήματος ἡ συνειδήσις μὲ ἐλέγχει διεινὰς ἐκτός καταϊχνύην καὶ ἀποστροφή ἀπὸ μέρους τῶν σχετικωτέρων μου. Ὡ! ἀλότως πλέον μοὶ καταπτῶ ὁ βίος. Ἐγὼ νὰ ὀμιλῶ κατὰ ἐκεῖνον νὰ μένωσιν ἰχθύος ἀφανώτεροι; ἐγὼ νὰ χαίρω καὶ ἐκεῖνοι νὰ μοὶ δεικνύωσι τὸ ψήφισμα; Τί κάθημαι λοιπὸν καὶ δὲν φεύγω αὐτὴν τὴν στιγμήν ἐντεῦθεν; Ἄλλὰ ποῦ νὰ ὑπάγω; μὲ πούλους νὰ συναναστραφῶ, μὲ τίνας νὰ παίζω, νὰ ὀμιλήσω; Ὅλοι ἀπὸ μικρῶ ἕως μεγάλου μὲ ἀποστρέφονται. Ἄθλιε Φιλοχάρη, ἐλεεῖν ὄν, ἄχθος ἀλθῆς τῆς γῆς! Καὶ ἀνέγχεσαι νὰ ζῆς ἀκόμη καὶ ν' ἀναπνέης κατησχυμμένους, ἐξουθενώμενους, ἀποκεκρυμένους ἀπὸ τοῦ ἀβύθρου καὶ συσχυλαστάς σου; . . Ὅχι. . . Δυσὸν θάτερον, ἢ πρέπει νὰ παύσης τοῦ ζῆν, ἀν σταγόνα φιλοτιμίας ἔχη; ἀκόμη, ἢ ν' ἀποτύσης τὴν σατανικὴν ἰδέαν, τὴν ὅποιαν συνέθεσες, καὶ νὰ ἐνστερνισθῆς τὸν θεῖον ἔρωτα τῆς σοφίας; ν' ἀποβάλῃς τὸν δαίμονα τῆς ἀμελείας, καὶ νὰ ἐναγκαλισθῆς τὴν χαριτέβουτον καὶ ἀγαθοποιὸν ἐπιμέλειαν. (Ἐισέρχεται ὁ Εὐθύφρων). Εὐθύφρων, δράμε, σῶσον τὸν φίλον σου Φιλοχάρη, εἶνε σχεδὸν εἰς παραφροσύνην. Εἰπέ μοι, σὺ ὁ προτεῖνας τὸ ψήφισμα; Καὶ ἐγὼ σὲ ὑπελάμβανον ἐπιεικώτερον πρὸς ἐμέ. Ἐγὼ ἐπίστευον ὅτι ἤθελες μὲ ὑπερασπισθῆ

ΜΕΝΤΩΡΟΤ Τόμ. Β'. Τεύχ. ΙΔ'.

ἀπέναντι τοῦ σκληροῦ καὶ ἀκάμπτου Θρασυκλέους καὶ σὺ νὰ διατυπώσης τὴν καταδίκην μου; Ἄλλ' ἔστω· τώρα τοῖς ἄρχιστον παρηγόρησόν με, νουθέτησόν με. Ὁρῶσιον τὴν φλογισμένην μου κεφαλήν. Εἶμαι δι' ὅλης τῆς νυκτὸς ἄπνοος· ὄνειρα φοβερὰ, ὅπτασάκι φρικτὰ μὲ ἐθασάνισαν ἀπέμπε. Τὸ δὲ ψήφισμα τοῦτο μὲ ἔφερεν εἰς τὴν ἐσχάτην ἀπόγνωσιν. Λύσον, φίλτατε Εὐθύφρων, τὴν εἰωπήν, ἀποσώθῃσον τὰ βεβύονοντα τὴν ψυχὴν μου νέφθ. . . Ἄν ἐξακολουθῆς καὶ μὲνης ἄφρωνος, ἐμπηξὼν κἀλλιον τὴν μάχηραν εἰς τὸ στάθος μου. Μυριακίς προτιμῶ ν' ἀποθάνω, ἢ συνελθόντες ἐδῶ ἄπαντας νὰ σιωπᾶτε πρὸς με, καὶ νὰ μὲ ἀποφυγῆτε ὡς μεμολυσμένον καὶ κατηραμένον. Ὁμολογῶ τὸ ἁμάρτημά μου, ὀμολογῶ τὴν πλάνην μου· ὁ κακὸς δαίμων τῆς ἀμελείας μὲ ὑπεσκέλιζε πρὸς ὠραν καὶ ἐκινδύνευσε νὰ μὲ ἀπολέσῃ. Πρόσθετε καὶ ἕνα ἑπάραιον φωτισθέσθην, ὅστις μὲ τοὺς μυκτηρισμούς του πρὸς τὰ σχολεῖα καὶ τοὺς μαθητὰς συντελεῖτε νὰ ψυχράνῃ τὸν ζῆλόν μου. Ἄλλὰ σεῖς μὲ εἰώσατε ἤδη· ἀποτύπω πάντα μου κκὸν διαλογισμὸν καὶ εἰλικρινῶς μετανοᾶ δι' ὅσα εἶπον ἢ ἐμελέτησα νὰ πράξω.

Σ κ η ν ῆ δ ε υ τ ῆ ρ α .

ΦΙΛΟΧΑΡΗΣ καὶ ΕΥΘΥΦΡΩΝ.

ΕΥΘ. Τώρα μὲ ἀπῆλλαξας, Φιλοχάρη, τοῦ ὄρκου μου· αἱ τελευταῖαι σου λέξεις μοὺ ἀνοίγουσι τὸ στόμα καὶ μοὶ δίδουσι θάρρος καὶ δικαίωμα νὰ σφίξω τὴν χεῖρα σου καὶ νὰ σὲ ἀσπασθῶ. Μὴ μέμψασαι, φίλε, ἐμὲ διὰ τὸ ψήφισμα· ἂν ἐγὼ δὲν καταπρίνω ὄλιγον τοῦ δικαστᾶς σου, ἤθελον παραπεισθῆ ἀπὸ τὸν θεῖον ἐκείνον Θρασυκλέα καὶ ἐξενέγκαι κατὰ σου πολὺ φοβερώτερον καταδίκην, ἱκανὴν καὶ τὸν πλέον ἀναίσθητον καὶ ἀφιλότιμον νὰ κάμῃ αὐτόχροα.

ΦΙΛΟΧ. Τὸ ἐνόηθ', φίλε, καὶ σ' εὐχαριστῶ. Εἰς τὴν φρόνησίν σου καὶ εἰς τὸν συμβιβαστικὸν χαρακτήρα σου ὄρεϊλω καὶ τὴν ἐλπιζομένην πάλιν συμπάθειαν καὶ ἀγάπην τῶν συσπουδαστῶν μου. Εἶθε καὶ οἱ δέποντες τὰ τῆς πολιτείας νὰ ἐνεφοροῦτο ὑπὸ τοιούτων αἰσθημάτων πρὸς τοὺς πολιτας καὶ πρὸς τὸ δῆμόσιον συμφέρον. Ὑπ' ὅλων σὺ ἐμφορεῖσαι πρὸς τοὺς συμμαθητὰς σου καὶ τὸ συμφέρον τοῦ σχολείου.

ΕΥΘ. Ἐπραξα τὸ χρέος μου. Ἐφρόντισα μόνον πῶς νὰ σοὶ διευκολύνω τὴν συναίσθησιν τοῦ καθήκοντος· διότι κατελάμβανον καλῶς ὅτι ὅλη σου ἡ τελευταία διαγωγή ἦτο ἀποτελέσμα στιγμιαίας ἀποπλανήσεως τῆς ὀρθῆς κρίσεώς σου.

ΦΙΛΟΧ. Ἀληθῶς στιγμιαίας· διότι ἐγὼ γνωρίζω πῶς ἅμα διενεόηθην τὴν ὀρθεῖαν ἐκείνην ἰδέαν, πάραυτα ἐξηγέρθη ἀγρία ἡ συνειδήσις μου καὶ ἀδαικίπτως μὲ ἐθασάνει· πῶς ἡ φαντασία μου ἐπηρεάσθη ἀπὸ ἐπαρυσίας καθ' ἕνα ὄνειρον, τὰ ὅποια καὶ τώρα ἀκόμη φρίκην μοὶ ἐμποιοῦσι. Καὶ ἦτο δυνατὸν, Εὐθύφρων μου, ἀπέναντι τοιούτων ψυχικῶν ὀδυνῶν νὰ μένω ἀνάληγτος; Ἐδῶ ὁ διδάσκαλος νὰ μετατρέπῃ καθ' ἑκάστην τὸ μάθημα κατὰ τῶν ἀμελῶν καὶ ἀφιλοτίμων, καὶ βλοσυρῶς νὰ διευθύνῃ τὸ βλέμμα πρὸς ἐμέ, ἐκεῖ οἱ συμμα-

νος. "Εως πότε, ἀδελφοί, τὸ σκότος τῆς ἀμαθείας νὰ καλύπτῃ τὸν ὀρίζοντα τῆς ἡμετέρας πατρίδος; "Εως πότε ἡμεῖς νὰ μένωμεν ὀπίσω τῶν ἄλλων; Μὴ τὰ γράμματα εἶνε ἀσυμβίβαστα πρὸ τῆν ναυτιλίαν, τὴν γεωργίαν, τὰς τέχνας; Μὴ ἡ γεωργία δὲν κατήντησε σήμερον εὐγενῆς τέχνη παρὰ τοῖς Εὐρωπαίοις; Μὴ οἱ βίναυσοι τεχνῖται τῆς Δύσεως δὲν ἔγειναν τῶν τελειοτέρων καὶ θαυμασιωτέρων τεχνουργημάτων οἱ ἔφευρεταί; Ἄς μὴ ἀπαξιώμεν λοιπὸν καὶ ἡμεῖς, ἀφοῦ καλῶς σπουδάσωμεν, νὰ γινώμεθα καὶ γεωργοὶ καὶ ναῦται καὶ τέκτονες καὶ ράπται καὶ κτηνοτρόφοι· διότι καὶ τὸ ἔργον μας τότε τιμώτερον καὶ ἐμπειρότερον καὶ τελεσφορότερον θὰ μετερχώμεθα, καὶ εἰς πᾶσαν ὑπηρεσίαν τῆς πατρίδος καὶ τοῦ ἔθνους ὄργανα πρόσφορα καὶ χρήσιμα θὰ γινώμεθα. Ἄς εὐχώμεθα μόνον εἰς τὸν Παντοδύναμον, ὅπως ἐνισχύῃ καὶ φωτίξῃ τοῦς συμπολίτας εἰς τὴν συντήρησιν καὶ τελειοποίησιν τῶν ἐκπαιδευτηρίων· ἄς εὐχώμεθα ὅπως κἀταξιώσῃ ἡ θεία πρόνοια νὰ διοργανώσῃσι καὶ Παρθεναγωγεῖον συμφώνως πρὸς τὰς ἀξιώσεις τῆς παρούσης Ἐποχῆς, ὅπως, ἐκπαιδευομένους καὶ τῶν κορασιῶν ἐκ παραλήλου πρὸς τοῦς παῖδας καὶ νεανίσκους, ἀποκτήσῃ μίαν ἡμέραν ἡ πατρίς χρηστὰς μητέρας καὶ ἀξίας οἰκοδεσποίνας. Πρὸ πάντων δὲ ἄς εὐχθῶμεν, ὅσα οἱ γονεῖς ἡμῶν εἴτε ἐξ ἀγνοίας, εἴτε ἐξ ὀλιγωρίας, εἴτε ἐξ ἄλλων περιστάσεων κατέλιπον ἡμιτελεῖ ἢ ἔλλιπῃ, ἡμεῖς τὰ τέκνα αὐτῶν νὰ συμπληρώσωμεν καὶ νὰ τελειοποιήσωμεν.

ΟΑΟΙ. Εἶθε, γένοιτο!!

ΤΕΛΟΣ ΤΗΣ ΤΡΙΤΗΣ ΠΡΑΞΕΩΣ

Καὶ τοῦ ὄλου Δράματος.

(Ἐν τῷ βῆθει τῆς αἰθούσης ἀκούεται ἀδόμενον τὸ παρὰ πόδας ἄσματιον).

Πατριῶται, μὲ πόθον μὲ ζῆλον
Τὰ σχολεῖα ἀγαπᾶτε πιστῶς.
Ἄμουσίας τὸν χρόνον σπῖλον
Ἀποτριψάτε νῦν εὐθαρσῶς.

Τῆς σοφίας τὸν ἄφθαρτον πλοῦτον
Δότε, δότε μας προῖκα καλῆν·
Ἐλαιῶνων, ἀγρῶν καὶ τοιοῦτων
Δὲν ζητοῦμεν ἡμεῖς ἀμοιβήν.

Καθὼς ἄφθονον φῶς ἐν τῇ σφαιρᾷ
Τῆς ἡμέρας σκορπᾷ ὁ φωστήρ,
Καὶ καθὼς τὸ νερὸν, τὸν ἄερα,
Χορηγεῖ ὁ κοινός μας πατήρ,

Οὕτω δότε καὶ σεῖς πρὸς τροφήν μας
Μόνον γράμματα καὶ ἄρτον λιτόν·
Καὶ ἡμεῖς τὴν γενέθλιον γῆν μας
Θὰ τιμῆσωμεν μέσον αὐτῶν.